

Notat

Miljøministeriet
Miljøstyrelsen

Vandforsyning
J.nr. 2021 - 57099
Ref. Bolej, Mikti
Den 9. november 2022

Hovedresultater af performancebenchmarking af vandselskaberne 2022

Problemstilling

Dette notat beskriver hovedresultaterne af performancebenchmarkingen af vandselskaberne omfattet af vandsektorloven i 2022. Benchmarkingen er baseret på data om selskabernes performance i 2021. Notatet er til brug for orientering af MOF og forligskredsen bag vandsektorforliget mv. om resultaterne af årets benchmarking.

Baggrund

2022 er det femte år med obligatorisk performancebenchmarking af vandselskaber omfattet af vandsektorloven. Benchmarkingen sker på baggrund af selskabernes indberetning af data fra 2021 om deres performance inden for sundhed, forsyningssikkerhed, energi, klima og miljø. Selskabernes performance inden for hvert område opgøres ved hjælp af en række parametre (tabel 1).

Tabel 1 Parametre i performancebenchmarking af vandselskaber

	<i>Drikkevand</i>	<i>Spildevand</i>
Sundhed	Vandkvalitet, mikrobiologisk forurening	Overløb
Forsyningssikkerhed	Brud pr. 10 km ledning Antal forbrugerafbrydelsesminutter	Afløbsstop
Energi	Bruttoenergiforbrug	Bruttoenergiforbrug, rensning Bruttoenergiforbrug, transport
Klima	Nettoenergiforbrug	Nettoenergiforbrug, rensning Nettoenergiforbrug, transport
Miljø	Vandtab	Gns. udløbskoncentration samt den totale udledte mængde af N, P og BI5

De danske vandselskaber er forskellige i forhold til, hvor mange mennesker de forsyner, hvor meget vand og spildevand de håndterer, længden af ledningsnettet og alderen på det, hvilket giver nogle forskellige udfordringer, som afspejles i selskabernes performance. Det kan derfor være vanskeligt at sammenligne selskaberne på tværs. Målet er derfor i højere grad, at performancebenchmarkingen anvendes som et værktøj til dialog mellem vandselskaberne og interessenter, herunder kommunalbestyrelsen, om det enkelte selskabs aktuelle performance og udvikling i performance over årene. Nøgletallene skal således ikke benyttes til at føre tilsyn.

Det lovmæssige grundlag for performancebenchmarkingen er vandsektorloven, som udmøntes i BEK nr. 1234 af 24. november 2017 om performancebenchmarking af vandselskaber www.retsinformation.dk.

- ./. I bilag 1 findes statistik over samtlige resultater.
- ./. I bilag 2 findes en uddybende beskrivelse af parametre og nøgletal i benchmarkingen.

Samtlige resultater er præsenteret på www.mst.dk, hvor de enkelte selskaber kan se deres egne resultater og sammenligne sig med andre vandselskaber.

Hovedresultater

Antallet af selskaber, der indberetter til performancebenchmarking, har været dalende, men er steget lidt denne gang. Ud af 325 omfattede vandselskaber har i alt 291 indberettet i år. Der er tale om 193 drikkevandsselskaber ud af 225 omfattede selskaber. For spildevand er der tale om 98 ud af 100 omfattede selskaber. Drikkevandsselskaber, der leverer under 800.000 m³ vand om året, kan udtræde af den økonomiske regulering, men ikke af den lovpligtige performancebenchmarking. Af de 32 drikkevandsselskaber, der mangler at indberette, er de 20 selskaber allerede udtrådt, og 3 selskaber udtræder i 2023 af den økonomiske regulering. Der ses en del gengangere blandt de manglende selskaber, og tre vandselskaber har aldrig indberettet til performancebenchmarking. Miljøstyrelsen har ingen sanktionsmulighed over for selskaber, der ikke indberetter, men Miljøstyrelsen har i dialogen med selskaberne gjort opmærksom på forpligtelsen og forsøgt at få flest mulige til at deltage.

Drikkevand

Sundhed

I performancebenchmarking måles vandkvaliteten ved antallet af hændelser med mikrobiologiske overskridelser af kravværdierne. Det vil sige, at måling af pesticider og andre miljøfremmede stoffer ikke indgår i performancebenchmarkingen.

Det er karakteristisk for det danske drikkevand, at der generelt er få overskridelser af den mikrobiologiske vandkvalitet. Antallet af hændelser med mikrobiologiske overskridelser er trods det faldet over perioden fra gennemsnitligt 1,34 overskridelser per mio. m³ vand i 2017 til 0,24 overskridelser per mio. m³ vand i 2021. Andelen af prøver, der overholder kravene, er steget fra 96,3 % i 2017 til 99,0 % i 2021. Antallet af akkrediterede prøver i forhold til det lovpligtige antal er steget fra 174 % i 2017 til 192 % i 2021, så der blev gennemført næsten dobbelt så mange prøver som krævet ifølge bekendtgørelsen. I 2021 er indført en ny parameter til illustration af, om vandselskaberne har været berørt af kogeanbefalinger som følge af overskridelse af vandkvaliteten. Varigheden af tiden med kogeanbefaling er i gennemsnit 0,34 timer pr. postadresse i 2021.

Forsyningsikkerhed

Drikkevandsselskaber havde i 2021 i gennemsnit 0,75 brud pr. 10 km ledning. Ikke alle brud er lige kritiske. Særligt langvarige og ikke varslede afbrud i vandforsyningen er til stor gene for vandforbrugerne. I gennemsnit var hver postadresse uden vand i 18 minutter, hvor det ikke var varslet mindst 48 timer forinden. Efter flere år med et svagt fald er der i år tale om en lille stigning. Tallet er således det højeste i de fem år med performancebenchmarking, hvor det hidtil største tal var et gennemsnit på 16 minutter i 2017. Der er dog stadig tale om et meget lavt antal afbrydelsesminutter.

Miljø

Drikkevandsselskaberne havde et gennemsnitligt vandtab på 6,2 % af den udpumpede vandmængde. Efter flere år med et svagt fald er der i år tale om en lille stigning. Det tangerer det hidtil højeste gennemsnit som var i 2018. Opgjort i vandmængder er vandtabet lige godt 1 m³ vand pr. km

ledning/døgn, hvilket stort set svarer til forrige år. Afgiften på ledningsført vand tilskynder selskaberne til at have et vandtab på under 10 %.

Energiforbrug

Brutto- og nettoenergiforbruget for drikkevandsselskaberne er på hhv. 0,52 og 0,51 kWh pr. solgt m³ vand, hvilket er stort set uændret i den tid, performancebenchmarking har været foretaget. Nettoenergiforbruget er selskabernes energiforbrug fratrukket den mængde energi, selskaberne sælger til el- og varmenettet. De to tal er meget tæt på hinanden, da det er under 10 % af drikkevandsselskaberne, der sælger energi i form af el eller varme. Det mindste bruttoenergiforbrug er 0,0 kWh pr m³ vand, mens der er et vandselskab (Morsø Forsyning), der har et negativt nettoenergiforbrug på -0,13 kWh per m³ vand, da de har varmepumpe på anlægget og dermed producerer mere energi, end de forbruger.

Spildevand

Sundhed

Overløbsvandmængden er den samlede aflastningsmængde i m³, som udledes til recipienter fra overløbsbygværker pr. år. For at kunne sammenligne mellem selskaberne er overløb opgjort pr. ha reduceret opland, dvs. det areal, der bidrager til afstrømning, når det regner. Overløb har, ud over at have konsekvenser for miljø og klima, også betydning for sundheden via påvirkning af badevandskvaliteten.

Overløbsmængden er i høj grad påvirket af tendensen til øgede regnmængder. De indberettede data for overløb viser imidlertid et fald på ca. 30 procent over perioden 2017 til 2021, hvilket kan skyldes en øget indsats imod overløb i spildevandsselskaberne, idet variationer i belastningen med regnmængder m.m. dog kan give store årlige udsving.

Overløbenes bidrag til de samlede udledninger af kvælstof, fosfor og BI₅ medtages fra i år som noget nyt under Miljø, og fra næste år beregnes udledninger også i forhold til vandmængden, jf. nedenfor.

Miljø

Renseanlæggenes udledningskvalitet er en beregnet gennemsnitlig udløbskoncentration og målt på kvælstof, fosfor og organisk materiale (BI₅). For alle tre stoffer er der en lille stigning i forhold til de foregående år. Vandkvaliteten i 2021 er 4,65 mg total-N/l for kvælstof, 0,49 mg P/l for fosfor og 4,13 mg BI₅/l for BI₅ (afspejler indholdet af biologisk nedbrydeligt organisk stof). I 2021 er der indført nye parametre til illustration af spildevandsselskabernes samlede udledte mængde af kvælstof, fosfor og BI₅ fra renselanlæg og regnbetingede udløb. Dermed tages der blandt andet også hensyn til, at spildevandsselskaberne kan have spildevandsoverløb, og der gives et mere retvisende billede af performance, som kan understøtte incitamentet til at begrænse overløb. Spildevandsselskaberne har som gennemsnit udledt i alt 31.996 kg kvælstof, 3.468 kg fosfor og 35.364 kg BI₅ i 2021. Fra 2022 vil de samlede udledninger i forhold til vandmængden også blive medtaget i opgørelsen.

Forsyningssikkerhed

Forsyningssikkerhed på spildevandsområdet måles i benchmarkingen med nøgletallet afløbsstop per 10 km ledning. Afløbsstop er defineret som ethvert ikke-planlagt stop i ledningssystemet, pumpestationer eller bassiner, der påvirker vandgennemstrømningen og medfører svigt i forsyningssikkerheden i form af fx opstuvning af spildevand på terræn eller udledning af urensset spildevand til recipienter. Selskaberne havde i 2021 et gennemsnit på 0,58 afløbsstop pr. 10 km ledning, hvilket er et lille fald i forhold til de tidligere år. Gennemsnittallet dækker over relativ store udsving selskaberne imellem.

Energiforbrug

I gennemsnit bruger danske spildevandsselskaber omfattet af vandsektorloven uændret netto 0,44 kWh på at transportere en kubikmeter spildevand og 0,86 kWh på at rense det. Tallene er selskabernes energiforbrug fratrukket den mængde energi, selskaberne sælger til el- og varmenettet. For transporten af spildevandet er der tale om et lille fald. Hvor meget energi, spildevandsselskaberne selv producerer i forhold til det samlede energiforbrug, kaldes "den samlede egenforsyningsgrad" Den er i 2021 65 %, dvs. selskaberne producerer 2/3 af den mængde energi, de forbruger på transport og rensning. Egenforsyningsgraden er faldet fra det højeste niveau på 70 % i 2019. Faldet i egenforsyningsgraden skyldes et enkelt spildevandsselskab, som ikke længere har mulighed for at afsætte al den energi, de kan producere, da energien fremover kun afsættes ved spidsbelastningssituationer i byen. Ses der alene på renselanlæggene, producerer disse 81 % af den energi, de forbruger, hvilket er et fald i forhold til 2019, hvor det var 88 %. 9 spildevandsselskaber producerer mere energi, end de bruger, og selskaberne har derfor et negativt nettoenergiforbrug.